

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Pred občinskimi volitvami v Trstu

Pozitivna bilanca delovanja komunistov v tržaškem občinskem svetu

Tudi v zadnjih štirih letih je komunistična skupina v Tržaškem občinskem svetu intenzivno delovala v duhu svojega programa iz leta 1958, ki je temeljil na osnovah vseh njenih prejšnjih programov. Kot v prejšnjih mandatnih dobah se je tudi v zadnjih štirih letih odločno zavzemala za demokratizacijo občinske uprave. Za uresničitev tega cilja se je vztrajno borila na vseh področjih občinske dejavnosti. Proti tej zahtevi se je vselej postavljala krščanska demokracija, podprta od političnih skupin, ki jo podpirajo. Skupine, ki so v vseh teh letih upravljale tržaško občino so vselej gledale na to, da zaščitijo koristi vladajočih in so dosledno zavirale sleherni korak naprej v interesu širokih plasti delovnega ljudstva. Zato so številni predlogi in številne zahteve komunistov obtičale na mrtvi točki celih 13 let, za kar pada težka odgovornost na stranke, ki so imele v rokah tržaško občinsko upravo.

Da bi vladajoče konvergentne skupine lažje dosegle svoje cilje, so izključile komuniste in socialiste iz raznih občinskih komisij in uprav avtonomnih ustanov, kar je bilo in je v kričečem protislovju tudi z njihovim toliko opevanem načelu, po katerem večina vlada, manjšina pa kontrolira. Diskriminacije so v zadnjih letih presegle celo skrajne mere, in klerikalna skupina hoče na vse načine še nadalje obdržati v svojih rokah absoluten monopol tako nad občinsko upravo kot nad raznimi drugimi ustanovami.

Toda kljub vsem diskriminacijam so komunisti vztrajali v svoji borbi in so bili aktivni na vseh področjih političnega, administrativnega in gospodarskega življenja tržaškega mesta.

V najtežjih političnih trenutkih, ko je bila mednarodna napetost zelo huda, so komunisti postavljali v občinskem svetu zelo važna vprašanja in resolucije, kot n. pr.: proti jedrskim poskusom, za mir in miroljubno sožitje v svetu, proti agresijam kolonialistov in imperialistov, za obrambo demokracije, proti podvigom ostankov fašizma in napadom na demokratske ustanove, za antifašistično vzgojo v šolah in za vzgajanje mladine v duhu vrednot osvobodilnega gibanja, republiške ustave itd.

Splošni problemi tržaškega gospodarstva, v zvezi s pomorskim in železniškim prometom, obnovitev trgovinske mornarice, zagotovitev dela v ladie-

V nedeljo 7. oktobra ob 10,30
bo v kinu «ARCOBALENO»
volivno zborovanje

Govorita:

posl. G. ADAMOLI
in odv. G. POGASSI

Predsedujeta :

Vittorio Vidali in Marija Bernetič

Na zborovanju
bo objavljen
program KPI
za občinske vo-
litve v Trstu.

delnicah in v železarski industriji, poživitev industrije, ustanovitev novih industrijskih podjetij, problemi luke in splošnih skladišč, posodobljenje železniškega in cestnega omrežja itd., so problemi ki so našli v komunistični skupini v tržaškem občinskem svetu odločne zagovornike, kar je prišlo do izraza tudi v številnih intervencijah.

Tudi za ustanovitev samoupravne dežele Furlanija-Juljska krajina se je zavzemala naša skupina, ki je med drugim zahtevala podelitev posebne avtonomije za Tržaško ozemlje, ustanovitev integralne proste cone in priznanje pravic slovenskemu prebivavstvu.

V razpravah o občinskih proračunih so komunistični svetovavci aktivno sodelovali s konstruktivno kritiko predlogov občinske uprave in postavljajoč konkretne predloge za bistveno izboljšanje upravljanja, kar pa je vladajoča večina vedno odbijala. Naša skupina v občinskem svetu se je prav tako kot za druge probleme živo zanimala tudi za probleme ljudskih stanovanj. Zahtevala je učinkovite ukrepe, ki so po zakonih predvideni, čemur pa se vladajoča večina upira. Mestni regulacijski načrt, ki ga je predložila občinska uprava je komunistična skupina ostro kritizirala, ker ne odgovarja pogojem in potrebam tržaškega mesta, ker je v nasprotju z interesi ljudskih slojev in ker odpira vrata najrazličnejšim špekulacijam, kar je tudi

proti vsakemu socialnemu načelu. Oskrba bolnikov, starčkov in onemoglih je bila komunistični skupini v občinskem svetu vedno pred očmi.

Številni so problemi, za katere se je zanimala naša skupina in med katere spadajo tudi problemi ureditve cest in ulic, cestne razsvetljave, vodovodnega omrežja, mestnega tramvaja itd. Komunisti so se odločno borili tudi za razširitev municipalizacije raznih služnosti, za sanacijo ACEGAT, municipalizacijo pogrebniških podjetij, za ustanovitev občinske potrošne ustanove, ki naj bi bila učinkovito sredstvo za pobijanje druginje; proti ponarejanju živil itd.

Skratka: komunisti so se vedno borili za zaščito interesov najširših plasti prebivalstva, zanimali so se tako za velike kot za male probleme, za demokratično rešitev vseh problemov, zato se lahko s ponosom predstavijo pred volivce. Zato so prepričani, da bodo volivci sami podprli postavljene zahteve. To bodo storili prav s tem, da bodo volili za srp s kladivom in helebardo!

GIUSEPPE POGASSI

**KPI predstavlja jamstvo
za napredek demokracije
in za pravice Slovencev**

Občinske volitve v Trstu predstavljajo važen dogodek v bitki za demokratično upravo in proti diskriminacijam, ki jih izvaja vladajoča demokristjanska večina.

V tem smislu naša partija poziva vso demokratično javnost, naj v sedanjem predvolivnem boju zavzame odkrito stališče proti Krščanski demokraciji, ki s svojo politiko ovira izvajanje ustavnih določil in podreja dejavnost občinskih, pokrajinskih in drugih javnih ustanov svojim koristim.

Sedanji tržaški občinski odbor je vsa leta svojega obstoja odklanjal sodelovanje z delavskimi strankami tako na gospodarskem kot na drugih področjih. Delavskim strankam je preprečeval dostop v razne komisije in popolnoma prezrl probleme Slovencev, čeprav je prav demokristjanska stranka tudi ob zadnjih volitvah lovila slovenske glasove.

Komunisti so na to krivično politiko reagirali ne samo v občinskem svetu, marveč v vseh ustanovah in na vseh področjih javnega in političnega življenja, kajti za komuniste je vprašanje demokracije in vprašanje zaščite narodnostnih pravic slovenske manjšine načelno vprašanje, ki je del splošnega programa borbe za demokratične svoboščine v Italiji.

Komunistična partija, se bori za pravice slovenske narodne manjšine na splošno in ne samo za pravice slovenskega delavca in kmeta kot bi to hoteli prikazovati tisti, ki delijo tržške Slovence v dve skupini, to je v marksiste in v nemarksiste.

*Pred kratkim je neki člankar v «Demokraciji» očital tistim, ki so volili za marksiste in tistim, ki so volili za independen-
tiste, da so pripomogli k temu, da je prišlo do zelo nizkega*

izpričanja slovenskih volivcev. Seveda je ta očitek neutemeljen v kolikor se nanaša na komuniste, saj so bili na komunistični listi vselej tudi Slovenci, ki se skupno s komunisti italijanske narodnosti borijo za demokratične svoboščine in za slovenske manjšinske pravice, proti krščanski demokraciji in proti vsem šovinističnim silam, ki zatirajo slovensko narodno manjšino. Medtem ko so komunisti vodili načelno in nenehno borbo za pravice Slovencev, pa je predstavnik slovenske liste v tržaškem občinskem svetu skupno z independentističnim svetovavcem podpiral vladajočo demokristjansko stranko, to je tisto stranko, ki ne dovoljuje, da bi bili Slovenci zastopani v javni upravi, ki prepoveduje uporabo slovenskega jezika in krši osnovna načela, ki jih jamči tudi republiška ustava kakor tudi posebni statut londonskega sporazuma.

Stališča, ki jih zavzemajo predstavniki Slovenske liste, ki tokrat združuje Slovensko katoliško skupnost, Slovensko demokratsko zvezo, Slovensko krščansko socialno zvezo in Neodvisne Slovence, postavljajo slovensko gibanje izven celotnega demokratičnega gibanja, kar je stvarno v korist raznarodovalnim, nacionalističnim in protidemokratičnim stališčem demokratizmanov, to je ravno tistim, ki povzročajo slovenski skupnosti in demokratičnemu gibanju v državi na splošno veliko škodo. Predstavniki takoiimenovanega edinega slovenskega bloka se v svojem programu poslužujejo enakih formul kot nacionalisti in šovinisti italijanske narodnosti. Oboji se zavzemajo za boj proti »desnemu in levemu totalitarizmu«. S tako formulacijo zagotavljajo, da bodo skrbeli za pravice Slovencev. In pri tem pozabljajo, da je istovetenje naprednega delavskega gibanja s fašističnim gibanjem zelo zgrešeno in nevarno. Zelo neumestno je odklanjati komunistično gibanje, ki se je ramo ob rami z drugimi slovenskimi antifašisti borilo proti fašizmu, za obstoj in razvoj Slovencev. Komunisti so bili v preteklosti na braniku proti fašizmu, danes pa so na braniku demokratičnih svobodščin vsega delovnega ljudstva, torej Italijanov in Slovencev in za pridobitev popolne enakopravnosti Slovencev.

Usmerjati borbo proti Komunistični partiji pomeni voditi boj proti demokraciji. Ni dolgo od tega, ko so morali najbolj predstavniki protikomunizma priznati, da ko gre za demokratska načela, ki jih vsebuje republiška ustava, se ni mogoče odreči prispevku, ki ga daje Komunistična partija. Isto velja tudi ko gre za pravice Slovencev v naših krajih.

*Komunistična partija Italije
tudi v sedanjem volivnem boju
predstavlja jamstvo za napre-
dek demokratičnih pridobitev
in torej tudi za napredek v bor-
bi za pravice slovenske narodne
manjšine v naši deželi!*

MARIJA BERNETIČ

Stavke kovinarjev v Trstu

Tržaški delavci-kovinarji, ki so zaposleni v zasebnih podjetjih, že več tednov zaporedoma stavkajo in sicer po tri dni na teden. V sredo dopoldne so se stavkajoči zbrali na trgu Garibaldi, kjer je bilo zborovanje. Govorila sta predstavnik sindikatov CGIL in CISL. Oba govornika sta poudarila, da se industriji nečesto pogajati s sindikati in da se bo zato borba nadaljevala. Kot je znano industriji nečesto pristati na to, da bi se sindikati pogajali za rešitev raznih vprašanj v samih podjetjih. Po zborovanju so se delavci uvrstili v mogočno povorko, ki je šla po glavnih mestnih ulicah do sedeža vladnega komisariata in deželnega urada za delo. Na gornji sliki: stavkajoči delavci pred sedežem vladnega komisariata

POLITIKA

5.10.1962
Aktualni problemi

Ameriška izzivanja v Karibskem morju

ALŽIRIJA je dobila svojo prvo izvoljeno vlado. Za njeno predsednika je skupščina izvolila Ben Bello, za katerega je glasovalo 159 poslancev, proti njemu 19, eden pa se je glasovanja vzdržal. Nova vlada se je izrekla za nevtralnost in za blokovsko nezvezanost, kar je skupščina odobrila z zelo veliko večino glasov. Predsednik vlade ZSSR Hruščov je poslal Ben Bello pozdravno brzojavko, v kateri je med drugim rečeno, da sovjetska vlada ponovno potrjuje svojo iskreno željo, da bi se nadalje razvijali odnosi z ljudsko demokratično alžirsko republiko na temelju popolne enakosti, spoštovanja suverenosti in nevmešavanja v notranje zadeve.

JEMEN je postal republika. Do spremembe je prišlo z državnim udarom, ki je bil izveden po smrti starega trinoškega monarha. Monarhična oblast je držala deželo v največji zaostalosti in v pravem suženstvu. Vladajoči mogotci so živeli v največjem razkošju. V svojih haremih so imeli na desetine zaslužnih žensk. Ljudstvo pa je živelo v največji bedi. Zato je tudi kulturna raven v tej deželi zelo nizka. Pred novo revolucionarno republikansko vlado stoji torej težke in zelo odgovorne naloge. Novo republiko so že priznale razne države, med katerimi sta tudi Sovjetska zveza in Združena arabska republika. Sicer pa borba za republiko še ni povsem izbojevana, saj se nekateri principi še vedno potegujejo zato, da bi se prerinili na oblast in so v svojih prizadevanjih deležni pomoči od zunaj. Vsekakor pa so priznanja nove republike od raznih tujih držav prepričljiv dokaz, da je tudi dokončna zmaga revolucije gotova.

AMERIKA je dobavila Izraelu raketne izstrelke. Ta vest je naletela na veliko nezadovoljstvo v raznih arabskih deželah in tudi v Veliki Britaniji. Razne arabske države so protestirale proti temu ukrepu ameriške vlade, ker v njem vidijo nevarnost za ves arabski svet. V Londonu pa trdijo, da ameriške dobave raket Izraelu ustvarjajo nov položaj, ki zahteva revizijo politike do Srednjega vzhoda. Angleži namreč trdijo, da je njihova politika do Srednjega vzhoda bila taka, da ni prispevala k oboroževanju tekmovalcu na tamkajšnjem področju, da pa bodo, spričo novega položaja, mogli sprejeti nove smerice.

V BOLIVIJU vre. V zadnjih dneh se je notranja napetost še bolj poostila. Vlada je preteklo soboto razglasila obsedeno stanje. V teku dveh dni so zapili nad 60 oseb. Obtožujejo jih, da so organizirale zaroto proti vladi. Te trditve so opozicijski listi takoj demantirali. Opozicija je objavila tudi posebno sporočilo, v katerem je med drugim rečeno: »Zadnji vodni ukrepi pomenijo izgovor za zatiranje javnih in državljskih svoboščin, tako da bi spremenili socialne probleme dežele v politične, pri tem pa obdovili opozicijske sile in sindikalne voditelje subverzivne dejavnosti, ki je ni.»

Ameriški senat je izglasoval resolucijo, s katero se zavzema za uporabo vseh sredstev, vključno tudi vojske, proti Kubi, da se prepreči »širjenje kubanskega marksizma na zahodni polobli«, če bo Kuba pošiljala orožje v katerokoli latinskoameriško državo, ali če bodo na njenem ozemlju gradili sovjetska vojaška oporišča.

Pri tem je zlasti zanimivo in obenem zaskrbljujoče dejstvo, da so resolucijo sprejeli s 86 glasovi razen enega, ki je bil proti. Toda ta ni glasoval proti zato, ker bi se ne strinjal s tako politiko senata, temveč zato, ker je menil, da je resolucija preblaga.

Podobno resolucijo je sprejel pozneje tudi predstavniški dom, zdaj manjka samo še, da jo podpiše predsednik ZDA, pa bo postala zakon.

V omenjenih resolucijah o ba doma ameriškega kongresa obljublja v imenu ZDA podporo »svobodoljubnim Kubancem in organizaciji ameriških držav v naporih, da bi obnovili pravico Kubancev do samoodločbe«. To pa pomeni v bistvu legalizacijo dajanja vojaške pomoči kubanskim kontrarevolucionarjem.

Temu dogodku je sledila obrazilitev ameriškega državnega sekretarja za zunanje zadeve Ruska okoliščin, v katerih bi ZDA uporabile svoje oborožene sile proti Kubi. Iz cenzurirane Ruskove izjave, iz katere so izločili vse, kar ni bilo prikladno za javnost, o vojaški intervenciji ZDA proti Kubi izhaja, da bi se je ZDA poslužile, če bi Kuba izvažala orožje v druge južnoameriške države ali poskušala pošiljati tja svoje čete. Rusk je tudi izjavil, da izvidniški poleti nad kubanskim ozemljem lahko prav tako privedejo do incidenta. Pristavil je dalje, da ZDA nameravajo izkoristiti pravico do izvidniških poletov.

Na podobno pravico izvidniških poletov nad suverenimi državami se je skliceval svoj čas tudi Eisenhower, ko je prišlo do incidenta z ameriškim letalom U-2 nad Sovjetsko zvezo, izgovarjajoč se pri tem na obrambne interese ZDA.

Protikubanska kampanja se celo stopnjuje. Prejšnji teden so v Portorikem pristanišču San Juan zažgali tovor sladkorja, namenjen Sovjetski zvezi v vrednosti 800 tisoč dolarjev. To vandalstvo so opravičili s tem, češ da je Kuba dolžna poravnati dolgove nekemu ameriškem podjetju.

Nov element, ki samo še bolj zaostruje napetost v Karibskem morju, je prinesel v odnose ZDA-Kuba ameriški predstavniški dom, ko je obravnaval predlog predsednika Kennedyja za finančno pomoč tujini. Omenjeni predstavniški dom je sprejel dopolnilne predloge nekaterih brezglavih po-

slancev za ukinitve vsake pomoči državam, katerih ladje prevažajo orožje ali kako drugo blago za Kubo. To dopolnitev so sprejeli kljub opozorilu nekega poslanca, da bi sprejem takega amandmaja lahko povzročil tretjo svetovno vojno. S tem pa žolčnosti v ameriškem predstavniškem domu še ni konec, kajti ta je sprejel še dva predloga. Po prvem naj bi ustavil vsakršno finančno pomoč državam, ki oskrbujejo Kubo z orožjem ali strateškim materialom, pri čemer

so navedena imena Zahodne Nemčije, Grčije, Italije in Velike Britanije, po drugem pa naj bi prepovedali pristajanje v ameriških lukah vsem ladjam, ki prevažajo kakršne koli pošiljke za Kubo.

Zdaj je še težko predvidevati, kakšni so pravi nameni ameriške administracije in kaj vse se lahko izcimi iz ameriške »pravice« do poletov nad kubanskim ozemljem. Prav gotovo pa je, da bo pritisk kongresa trajal do volitev in da bo ta čas poln nevarnosti.

Čajni nasadi v pokrajini Kiangsu na Kitajskem
(Foto Agencija Nova Kitajska)

Vohunska letala U-2 nad kitajskim ozemljem

Ameriški militaristi se skrivajo za hrbtom Čangkajška

Dolgo časa so nad prostranim ozemljem Ljudske republike Kitajske preletavala neznan letala. Kitajska vojska ni mogla preprečiti teh poletov. In vendar so bila to vohunska letala U-2, taka, kakršna je bilo tisto, ki so ga 1960 leta sestrelili nad ozemljem Sovjetske zveze.

Letala U-2 so opremljena z reaktivnimi motorji in posebnimi optičnimi in elektronskimi napravami za zbiranje dragocenih strateških podatkov.

Šele pred kratkim se je posrečilo Kitajcem, da so sestrelili eno takih letal. In ko so ga sestrelili je prišlo na dan, da je bilo letalo sicer zgrajeno v Združenih državah Amerike, da pa je bilo last Čangkajške vlade, ki ima svoj sedež pod ameriško zaščito na tajvanskem otoku. Tako je prišlo tudi na dan, kako so bile svojčas objavljene razne kitajske strateške tajnosti.

Letala U-2 imajo že dolgo in razburljivo zgodovino. Že leta 1955 so ameriški militaristični skrajneži dosegli to, da je bil sklenjen sporazum med ameriško vlado in nekim industrijskim podjetjem o izdelavi tovrstnih letal, ki naj bi opravljala vohunske polete v deželah

vzhodne Evrope. Ta letala so opremljena tako, da kljub poletu v višini do 25.000 metrov, lahko delajo zelo jasne fotografske posnetke vojaških in drugih objektov.

1. maja 1960 je bilo nad Sovjetsko zvezo sestreljeno letalo, ki ga je pilotiral ameriški oficir Powers. Sestrelitev tega letala je povzročila zelo hudo napetost med SZ in ZDA. To se je zgodilo malo pred napovedanim sestankom Hruščeva z Eisenhowerjem. Razumljivo je, da do sestanka ni moglo priti. Sam Powers je povedal, da je med poleti nabral neprecenljive informacije o letališčih, letalih, raketah, raketnih poskusih, raznih drugih vojaških pripravah, gradnji podmornic in proizvodnji atomskega orožja.

Sestrelitev tega letala je povzročila veliko zmedo tudi v samih vodilnih ameriških krogih. Eisenhowerjeva zadrega je bila velika. Takoj po incidentu je skušal opravičevati resno dejanje trdeč, da ni vedel za vohunske polete letal U-2. In mnogi so trditvam ameriškega predsednika tudi verjeli. Toda kasneje se je iz-

PISANI SVET

Zahodna Nemčija:

Kriminaliteta narašča

Lani so registrirali v Zahodni Nemčiji več kot dva milijona zločinov in nezakonitih dejanj. To pomeni povečanje kriminalitete za 4,2 odst. ali za 86.000 kaznivih dejanj. Tatvine, roparski napadi in poneverbe so 45,5% vseh kaznivih dejanj.

Združene države:

Diskriminacija komunistov

3000 ameriških podjetij je vlada opozorila, da jim ne bodo več dajali državnih naročil, če bodo zaposlovali komuniste. Gre predvsem za podjetja, ki izdelujejo orožje. Podjetja so prejela tajne sezname članov komunistične partije. V priloženi okrožnici je bilo tudi napovedano, da bodo tajne sezname policijska oblastva še »izpopovnila«. Taka sta torej toliko opevani demokracija in svoboda, ki naj bi vladala v Združenih državah Amerike!

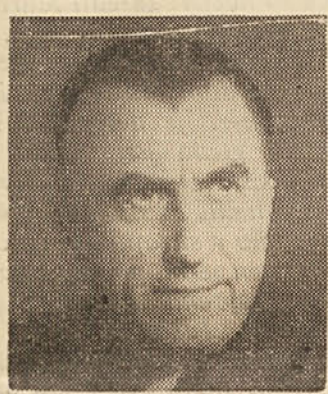
Velika Britanija:

Brezposelnost

Statistike kažejo, da brezposelnost v Veliki Britaniji stalno narašča. Preteklega avgusta je dosegla 2,1% števila zaposlenih. Čeprav ekonomisti ne pripisujejo temu pojavu posebne nevarnosti, je vendarle problem zelo resen. Predvideva se da bo v zimskih mesecih brezposelnost narasla verjetno na 3%. Do povečanja brezposelnosti je prišlo predvsem zaradi tega, ker so v nekaterih industrijskih panogah zmanjšali proizvodnjo. Nezaposlenost je posebno občutna v manj razvitih področjih. Na Škotskem je n. pr. trikrat večja kot v Londonu, v Severni Irski pa celo šestkrat.

Justo Košuta - umrl

Z njim je slovenska narodna manjšina v Italiji izgubila velikega borca za narodne, kulturne in socialne pravice

V soboto, 28. septembra je umrl tovariš Justo Košuta. Kruta vest, ki se je naglo razširila v Trstu in na podeželju, je pretresla vsakogar, ki je pokojnega tovariša poznal, spoštoval in cenil. Zdelo se je nemogoče to, kar se je zgodilo. Tembolj nemogoče, ker so mnogi še v četrtek slišali njegov glas v neki igri, ki jo je posredoval tržaški radio. In vendar se je Justo Košuta tedaj, ko je tržaški radio prenašal igro, ki je bila posneta na magnetofonski trak, že bojeval z neisprosnostjo smrti.

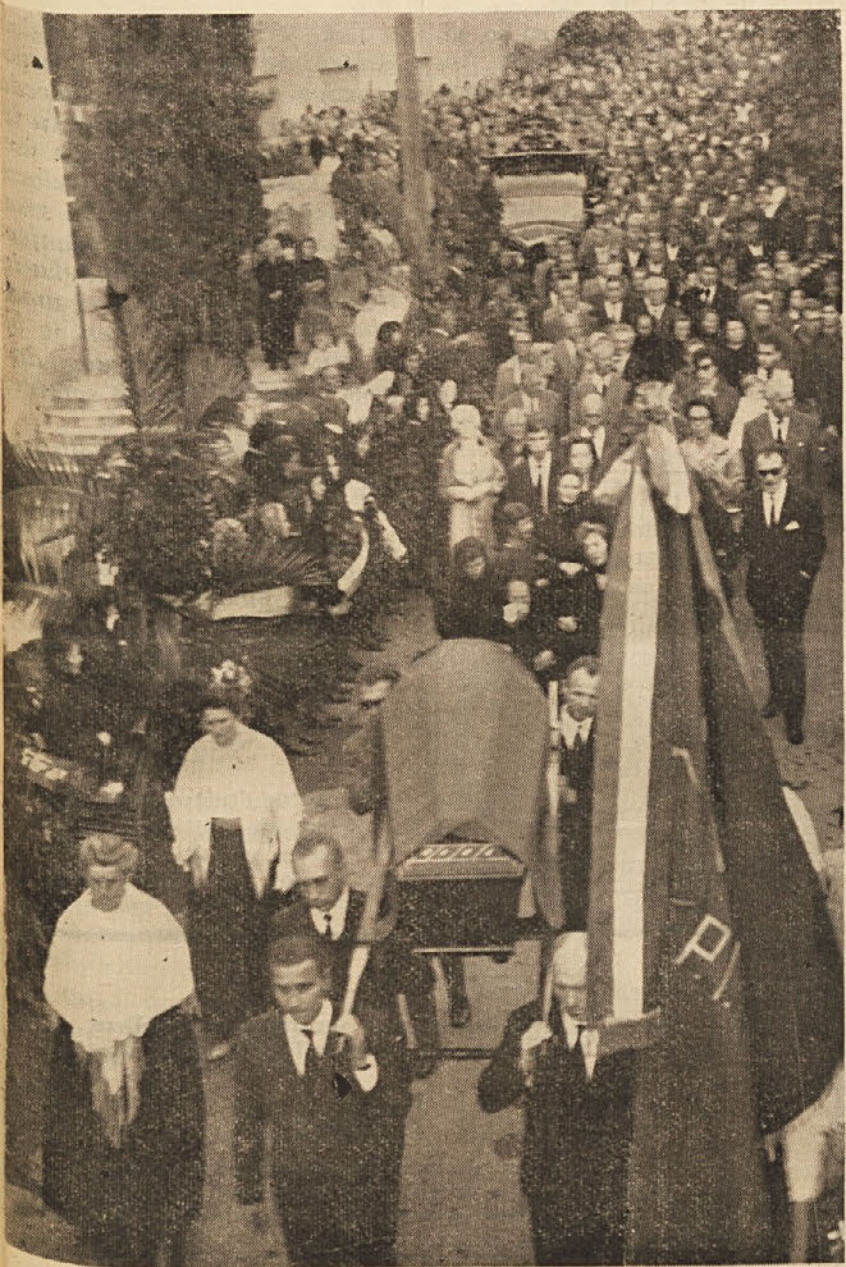
S smrtjo tovariša Justa Košute je nastala v vrstah slovenske manjšine v Italiji velika vrzel. Z njim smo Slovenci izgubili ne le priznanega gledališkega igravca, marveč tudi neumornega delavca na kulturnem polju vnetega zagovornika enotnosti Slovencev in prijatelja z Italijani, borbenega antifašista in odločnega borca za narodne, demokratične in socialne pravice.

Tovariš Justo Košuta se je rodil v Križu pri Trstu 28. ok-

tobra 1898. Osnovno šolo je obiskoval v domači vasi, pripravnico na Proseku in gimnazijo v Trstu. Po maturi se je posvetil gledališki umetnosti, saj se je že v zgodnji mladosti navduševal zanjo. Še kot mlad dijak je sodeloval pri Ljudskem odru in sčasoma postal eden izmed njegovih organizatorjev. Leta 1920 je dobil prvi aganžma v mariborskem Narodnem gledališču, ki ga je takrat vodil znani režiser Nučič. Leta 1924 je bil zopet v rodni vasi, kjer je namesto razpuščenega Ljudskega odra ustanovil prosvetno društvo »Vesna«. Naslednje leto je odšel v Gorico, kjer je prevzel vodstvo Ljudskega gledališča. Njegovo delovanje v posoški prestolnici je bilo zelo plodovito, zato je kmalu postal tarča fašističnih napadov. Kljub neštevilnim oviram in neprestani nevarnosti je vztrajal na svojem mestu dokler je bilo to mogoče. Proti koncu leta 1927 so ga začeli fašisti tako preganjati, da mu ni preostala druga izbira kot da odide ilegalno v Jugoslavijo.

V emigraciji je posvetil vse svoje sile kulturnemu delu med primorskimi rojaki. V Ljubljani je ustanovil in vodil potujočo gledališko skupino, ki je nastopala zlasti v krajih, kjer so prebivali Primorci. Leta 1934 je bil ponovno angažiran v mariborskem Narodnem gledališču.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pred pokopališčem v Križu

Gorica:

Vprašanje andrejevega sejma zopet na dnevnem redu

Tradicionalni andrejev goriški sejem je že več let v krizi. Nove državne meje in prelom trgovskih stikov med goriškim mestom in ozemljem, ki je po zadnji vojni pripadlo Jugoslaviji, so andrejev sejem skoraj onemogočile. Po podpisu videmskega sporazuma o maloobsejnim prometu se je stanje zopet nekoliko izboljšalo. Toda kljub temu je bil tudi v zadnjih letih andrejev sejem bolj podoben navadni šagri nego sejmu v pravem pomenu besede. Zato so prišle z raznih strani zahteve, naj se vprašanje goriškega sejma temeljito preuči. Tako zahtevo je postavila tudi goriška federacija KPI. Prišlo je do tega, da je goriška mestna uprava ustanovila posebno komisijo za preučitev tega vprašanja. In pred kratkim je ta komisija javno objavila rezultate svojega dela. Iz tega sledi, da bo goriški sejem še nadalje ohranil svoj dosednji značaj. Se nadalje

bodo ostale takoimenovane »lunepark«, z vrtiljaki, kramarske stojnice, katerim se bosta sedaj pridružila še sejem krajevnega obrtništva in razstava ter prodaja tipičnih goriških vin. Vsekakor to pomeni, da bo napravljen korak naprej vendar pa bo ta korak premajhen, da bi omogočil sejmu tak značaj, ki bi ga v resnici moral imeti.

Goriški sejem bi moral postati važna trgovinska manifestacija obeh mejnih dežel, ki naj bi služil med drugim tudi vedno večjemu zbliževanju in sodelovanju med prebivalstvom obeh mejnih dežel. Toda prav v tem pogledu sedanji goriški mestni upravitelji ne kažejo nobenega pravega zanimanja. Pri teh upraviteljih še vedno prevladuje nacionalistični pridržki napram sosedni socialistični deželi.

Mi ne trdimo, da je zelo enostavna stvar spremeniti goriški andrejev sejem, vendar pa poudarjamo, da

(Nadaljevanje na 4. strani)

Koroški oktet iz Ljubljane, ki je pretekli teden nastopil v Bazovici, Križu in v Trstu

Iz Nadiških dolin:

Zborovanje komunistov je zganilo oblasti

Preteklo je komaj dva meseca odkar so imeli svoje zborovanje v Št. Petru Slovenov komunisti iz Nadiških dolin.

Kot je znano, se je na tem zborovanju podrobno razpravljalo o gospodarskem, socialnem in narodnostnem vprašanju prebivalstva, ki živi v teh dolinah. To obravnavanje je razgalilo delovanje odgovornih krogov, ki niso znali ali hoteli pristopiti k reševanju perečih problemov, ki se tičejo teh dolin in načrtovati konkretnih smernic za bodočnost.

To zborovanje in način obravnavanja problemov, ki tarajo prebivalstvo teh dolin, sta naletela na veliko odobravanje v vrstah beneških Slovencev. Odmev zborovanja je med prebivalci Nadiških dolin tako velik da so bile oblasti prisiljene sprejeti nekatere ukrepe, ki bodo, tako se vsaj upa, pomenili začetek reševanja vsaj nekaj tistih problemov, za katere smo nakazali rešitev na omenjenem zborovanju.

Te dni so oblasti sklenile, da bodo ustanovile »Pro loco« v

vseh sedmih občinah vzhodne Benečije. Ta organ bo preučeval probleme razvoja turizma v naših krajih. V ta namen je bilo že odobrenih 15 milijonov lir. To vsoto bodo porabili za začetek asfaltiranja ceste do vrha Matajurja, ki je znan kot izredno privlačna izletniška točka. Kasneje bodo asfaltirali tudi cesto, ki pelje iz Zomira preko Sredenj do Dreke in Klodiča. To cesto nekateri imenujejo »anfiteatrsko cesto«. To v resnici tudi je, saj se pod njo razprostirajo številne vasi vzhodne Benečije.

Za zaključek naj povemo še to: Da bi demokristjani »omilili« obtožbe, da so pozabili na naše kraje, so sklenili — tako se namreč širijo glasovi — da bodo imeli svoj prihodnji pokrajinski kongres v Št. Petru, t. j. v kraju, kjer smo tudi mi imeli svoje zborovanje.

Upoštevajoč vse to prebivalstvo naših dolin lakonično pravi: »Zborovanje komunistov iz naših vasi v Št. Petru Slovenov ob Nadiži je že doseglo svoj cilj!«

IZIDOR PREDAN

Kultura

JOSIP VIDMAR, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti je sporočil, da je predsedstvo Akademije v zvezi s Slavističnim društvom in v sporazumu s svojo komisijo za slovenski pravopis sklenilo sklicati konferenco strokovnjakov, praktikov, zastopnikov društev in ustanov, na kateri naj bi se problematična vprašanja slovenskega pravopisa pretresla vno- vič in ki naj bi svoje sporazumne zaključke predložila skupščini Akademije, da jih potrdi in posreduje slovenski javnosti.

Kot je znano, je novi slovenski pravopis, ki je pred kratkim izšel, sprožil mnogo kritik. Proti novostim, ki jih je prinesel novi pravopis, so se izrekli mnogi slovenski razumniki. Kritiki trdijo, da novi pravopis ni rešil vprašanja knjižnega jezika in da je vnesel v slovensko jezikovno rabo motnje in nered.

Vsekakor pa je zelo čudno, da niso sedanji kritiki spregovorili pred izdajo novega pravopisa, saj se je o novostih, ki jih je ta prinesel toliko govorilo in pisalo. Čudna stvar je, da so se zavedli motenj in nereda šele sedaj.

Vsekakor pa smo prepričani, da bo konferenca, ki jo je najavil predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti to vprašanje pravilno rešila.

PREGLED, kako se je človeška misel prelivala v tiskani besedi med ljudstva vsega sveta v letu 1960, objasnjuje 30. knjiga »Indeksa prevodov«, ki izhaja pri mednarodni organizaciji za kulturna vprašanja UNESCO v Parizu. Podatki so bili sestavljeni na temelju poročil bibliografskih ustanov iz 58 držav in obsegajo 31.238 gesel.

Največje število prevodov je iz leposlovja in sicer 17.177, kar predstavlja 54,9% vseh prevodov. Mnogo manj je prevodov iz ostalih strok, kot so pravo, vzgojeslovje, socialne vede itd.

Sovjetska zveza je s 5507 deli po številu prevodov na prvem mestu. Sledita obe Nemčiji z 2859, Češkoslovaška s 1548, Italija s 1513, Francija s 1526, Španija s 1415, Združene države s 1329, Holandska s 1287 in Švedska s 1075 prevodi.

Po avtorjih je na prvem mestu Lenin z 240 prevodi; sledijo: Hruščev z 211, Shakespeare s 134, Tolstoj in Verne s 122, Ag. Christie in Dostojevski s po 109 in Čehov s 103 prevodi. Gorki, Marx, Balzac, Solohov in Dickens so dosegli od 100 do 60 prevodov.

DR. LAVO CERMEJ je objavil avtobiografske spomine na proces pred posebnim fašističnim sodiščem v Trstu leta 1941. Delo je ob dvajsetletnici tega dogodka izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Knjigo je opremil tržaški slikar Lojze Spacal.

V DOMU PRIJATELJSTVA s tujimi državami v Moskvi so pretekli teden priredili večer jugoslovanskega filma. Ob tisti priliki je o jugoslovanskem filmu govoril režiser Gerassimov, ki se je udeležil letošnjega filmskega festivala v Pulju, predvajali pa so Bula-jičev partizanski film »Kozara«.

Upravičeni alarm

Ponarejanje živil je treba za vselej onemogočiti!

Ponarejanje živil v Italiji ni v resnici več nič novega. V zadnjih letih se je že mnogo pisalo in govorilo o tovrstnih škandalih. Kljub temu, da so bile razne firme razkrinkane in da so, kar je naravno, bile tudi prizadete, zlasti na svojem prestižu, se vendar ponarejanje živil še nadaljuje. Krivdo zato je pripisati predvsem brezvestnosti ponarejevalcev, a seveda tudi sistemu, ki jim ta zločinska početja omogoča in pa oblastem, ki niso sprejele dovolj odločnih ukrepov proti goljufom, ali pa teh ukrepov sploh niso sprejele, čeravno so to zahtevale najširše množice potrošnikov.

Pretekli teden so milijoni potrošnikov ponovno obstrmeli, ko so izvedeli za ponovno ponarejanje najrazličnejših prehranskih artiklov. Povsem naravno je, da milijoni potrošnikov niso mogli ostati mirni, ko je prišlo na dan, da izdelujejo sir za ribanje iz smeti, zemlje in formalina, ki služi za balsamiranje mrličev, iz živalske mrhovine in olupkov banan; da dajejo kruhu in piškotom primesi nekega kemičnega preparata, ki služi za odstranjevanje kurjih oces na nogah in razne snovi, ki povzročajo rakasta obolenja; da pridelujejo maslo in olja iz konjskih in oslovskih kopit in loja; da sladolede vsebuje snovi, ki povzročajo rakasta obolenja; da vino pridelujejo iz neuporabnega alkohola, cijanove spojine, alg, katrama, ribjih odpadkov, krede, volovske krvi in strojene kože; da »pomlajujejo« meso s solfitom; da polenovke (bakala) vsebujejo kaustično sodo; da so sardine v skatlah zalite z najslabšim mineralnim oljem, ki ga navadno uporabljajo za mazila itd.

Toda kje je iskati razlog za ponarejevanja živil? Razlog za to je iskati v kapitalističnem ustroju, ki teži po čimvečjemu profitu. Morda bo kdo ugovarjal tej naši trditvi. Morda bo menil, da hočejo komunisti vsako stvar izkoristiti v svoje namene in z njo napeljavati vodo na svoj mlin. Toda dejstvo je, da se ponarejanje živil v socialističnih deželah ne dogaja, kajti tam nimajo izkoriščevalci nobene možnosti, da bi goljufali skupnost in se okoriščali na škodo zdravja ljudstva.

Tudi naša dežela ni ostala izven zadnjega škandala. V Gorici je bila odkrita velikanska zločinska goljufija. Neko podjetje je izdelovalo ponarejeno maslo. Omenjeno podjetje je bilo že pred časom obtoženo zaradi ponarejanja, toda kasneje je zadeva »zaspala« in podjetje je nadaljevalo z izdelavo ponarejenega masla. Izdelovalo ga je z lojem, ki služi za splavljanje ladij. Dnevno je izdelalo po 250 kg takega masla in ga prodajala v lepih zavojčkih kot »pristno čajno maslo«.

Goriško podjetje ni novo in baje je izdelovalo ponarejeno maslo že okrog osem let. Po nekaterih statistikah naj bi izdelalo nad 7.000 stotov ponarejenega masla.

Spričo velikega škandala so oblasti odredile zaporo podjetja, njegovega lastnika pa so aretirale.

Pri tem je prav, da omenimo še nekaj. Kot razna druga podjetja je bilo — in je še vedno — tudi omenjeno deležno velikih ugodnosti goriške proste cone. Prav je tudi, da javnost izve za dejstvo, da so komunisti že tedaj, ko je prvič prišla na dan goljufija, zahtevali, naj se podjetju odvzame pravica do ugodnosti proste cone.

Kaj so tedaj odgovorili n. pr. goriški demokristjani. Odgovorili so, da ni mogoče sprejeti takega ukrepa, dokler sodne oblasti ne izrečejo svoje sodbe. Tako je bila

dana možnost podjetju, da je še eno leto zastrupljalo ljudstvo in bilo pri tem deležno ugodnosti proste cone.

Tovariši iz Zgornje Kolonje vljudno vabijo meščane in okoličane na slovesno otvoritev novega Ljudskega doma »Svetko Pečar«, ki bo v nedeljo 7. oktobra ob 15.30.

Po otvoritvi bo na sporedu kulturna prireditev.

Kot smo že poročali so domačini sami z lastnimi sredstvi in s prostovoljnimi delom zgradili nov Ljudski dom, za kar jim še enkrat izrekamo največje priznanje, bravcem pa priporočamo: odzovite se vabilu tovarišev iz Zgornje Kolonje in udeležite se otvoritvene prireditve!

Iz življenja naše partije

Tržaška federacija nabrala 6.504.930 lir za tisk

Ta teden so se postavile na častno mesto v lestvici sekcij KPI na Tržaškem sekcije: Opčine, Trebče, Pratolongo, Rojan in Sv. Alojz. Izpolnile so svoj plan v kampanji za zbiranje prispevkov za tiskovni in volivni sklad.

Do 2. oktobra so sekcije na Tržaškem nabrale sledeče prispevke: »Vostok« (Sv. Ivan) 265.000 lir, Boljunc 81.490, Dolina 50.000, Ricmanje 78.000, Domjo 40.000, Log 34.000, Mačkolje 35.000, Prebeneg 18.000, Sv. Alojz v Trstu 100.000, Trebče 70.000, Rojan 110.000, »Pratolongo« v Trstu 160.000, Milje 900.000, »Curiel« (pristaniščniki) 400.000, Sv. Jakob 420 tisoč, Stara mitnica (Barriera) 230 tisoč, Skedenj 170.000, Pončana 240.000, ladjedelnica Sv. Marka 65 tisoč, Tržaški arzenal 50.000, Tovarna strojev 30.000, Acegat 170.000, Sv. Ana 130.000, Magdalenina 110.000, Kolonkovec 150.000, »Tomažič« 80 tisoč, Sv. Vid 110.000, Rocol 76.300, Opčine 150.000, Podlonjer 50.000, Barkovlje 85.000, Sv. Križ 40.000, Greta 60.000, Ilva 19.000, Prosek-Kontovel 29.000, »Maganja« 50.000, Elizejske poljane 20.000, Pečar 30 tisoč, Zgonik-Salež 10.000, Dreher

10.000, Federacija neposredno 1 milijon 639 tisoč. Celotni znesek je torej 6.504.930 lir.

***

V ponedeljek 8. oktobra ob 20. uri bo izredna skupščina sekcije KPI. Na dnevnem redu je razprava o volivnem programu naše partije. Govoril bo občinski svetovavec tov. Claudio Tonel.

Sekcijski kongresi na Goriškem

Kot smo že prejšnji teden poročali se bo vršil pokrajinski kongres goriške federacije v dneh od 2. do 4. novembra. V teh dneh se je začela predkongresna diskusija. Vodstvo federacije je v glavnem določilo tudi datume sekcijskih kongresov partije.

Poseben pomen pripisujejo slovenskim sekcijam in pa tistim, kot je n. pr. goriška, ki obravnavajo tudi slovenske narodne manjšinske probleme.

Sekcijski kongres v Doberdobi se bo vršil v dneh 16. in 17. oktobra, v Sovodnjah bo kongres 23. in 24. oktobra, kongres goriške sekcije pa bo v dneh od 19. do 21. oktobra. Kongresa goriške mestne sekcije se bodo udeležili tudi tovariši iz Standreža, Pevme in Podgore.

Pogreb tov. Košute

Pogreb tov. Justa Košute je bil v ponedeljek popoldne. Velika množica se je ginjeno poslavljala od blagega pokojnika. Že pred mrtvašnico tržaške bolnišnice se je zbralo mnogo ljudi, med katerimi so bili predstavniki raznih političnih, kulturnih in sindikalnih organizacij. Od tam se je razvil žalni sprevod do ul. Foscolo, kjer sta se od pokojnika poslovila naš tovariš Franc Gombač in Adrijan Rustja od Slovenskega gledališča. Nato so krsto s pokojnim odpeljali v Križ. Pred vasjo je bila zbrana velika množica domačinov in okoličanov, vaška godba in pevski zbor. Žalni sprevod je krenil na vaško pokopališče. Pred odprtim grobom so govorili tov. Marija Bernetičeva, poslanec Vidali in član Slovenskega gledališča Modest Sancin.

***

Avtonomna tržaška federacija KPI je ob smrti tovariša Justa Košute objavila poseben komunike. V njem je orisan lik pokojnega tovariša in izraženo najiskrenejše sožalje ženi, hčerka in ostalim sorodnikom.

Tudi naš list izraža sodelavkama tov. Zori in Soči in vsem ostalim svojcem najiskrenejše sožalje.

DELO glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Izhaja vsak petek
Urejuje uredniški odbor

Politični direktor: Marija Bernetič - Odgovorni urednik: Anton Mirko Kapelj - Uredništvo in uprava: Trst, ul. Capitolina 3, telef. 44-046/44-047.

Tiska: Tipografia Riva - Trst ul. Torrebiana 12.
Celoletna naročnina 1300 lir, polletna 700 lir. Poštni tekoči čekovni račun št. 11/7000.
Cena oglasov po dogovoru

Praznik trgatve v Boljuncu

Pevski zbor »Solvay« iz Tržiča na prazniku trgatve v Boljuncu

V nedeljo je bil v Boljuncu praznik trgatve. Praznik je priredila dolinska občinska uprava s sodelovanjem pokrajinske ustanove za turizem in s prefekturim uradom za pospeševanje potrošnje grozdja. Za to priliko je bila organizirana večja kulturna prireditev na prijaznem boljunškem trgu. Po nastopu godbe »Padovan« iz Trsta je bil koncert pevskih zborov in glasbenih skupin. Nastopili so: Združeni pevski zbor Boršt-Padriče pod vodstvom dirigenta Svetka Grgiča, italijanski pevski zbor »Solvay« iz Tržiča, dolinski glasbeni trio s pevskim duetom Dario-Darko in glasbena skupina iz Boljunca s pevci solisti, duetom, kvintetom in sekstetom pod vodstvom dirigenta Draga Žerjale. Ob zaključku koncerta sta nastopila še domača komita Vanek in Drežček. Boljunške prireditve se je udeležilo zelo veliko število domačinov, okoličanov in meščanov.

Andrejev sejem v Gorici

(Nadaljevanje s 3. strani)

je glede tega treba imeti zelo jasne ideje. Zato je potrebno, da se vprašanje goriškega sejma temeljito preuči in da se glede tega vprašanja izmenja mnenja tudi z voditelji uprave na drugi strani državne meje. Izboljšanje stikov z

jugoslovanskim področjem bi lahko rodilo zelo pozitivne sadove. Toda za dosego tega je, kot smo že poudarili, treba opustiti vse pridržke nacionalističnega značaja.

Izlet Barkovljanov

Sekcija K. P. v Barkovljah je priredila prve dni septembra lepo uspel izlet na Bled, katerega se je udeležilo nad sto izletnikov, za to nedeljo pa se odpravljajo Barkovljani na ogled postojnske jame in predjamskega gradu.

Hvalevredne so te pobude barkovljanske sekcije, kajti na izletih se ljudje spoznavajo in bratijo. To je posebno potrebno v naši vasi, ki je tako raztresena, da se Barkovljani drug drugega komaj poznajo.

Na izletih se obravnavajo vprašanja iz vseh področij, ki bi drugače ostala netaknjena in naše delovno ljudstvo, ki za enkrat ne razpolaga s svojim avtomobilom, ima s takimi izleti priliko, da spozna krasoto naše zemlje, ki ne zaostaja za nobeno še tako opevano deželo.

Barkovljanska sekcija ima za prihodnje leto v načrtu lepo število izletov, ki kažejo, da misli postati barkovljanski potovalni urad. Naj nadaljuje s tem hvalevrednim delom, saj se bo simpatija Barkovljanov s tem prav gotovo stopnjevala.

R. P.

J. Košuta

(Nadaljevanje s 3. strani)

Tam je dozorel kot popoln gledališki umetnik.

Ko so nacisti zasedli Maribor se je znova začela težka in trnjeva pot. Zapustiti je moral svoj novi dom in zbežati v Ljubljano, kjer je deloval v Narodnem gledališču, dokler ga niso fašisti aretirali. V zaporu so ga mučili in njegovo življenje je bilo v skrajni nevarnosti. Osvobojen je bil po kapitulaciji Italije, septembra 1943.

Tovariš Justo se je še kot mlad študent pridružil socialističnemu gibanju v Trstu in leta 1919 je postal član Socialistične stranke. Svojega političnega prepričanja ni nikoli menjal, četudi je zvestoba idealov socializma terjala od njega mnogo žrtv. V Mariboru je bil med prvimi organizatorji Osvobodilne fronte. Nekaj časa je bil tudi član Glavnega odbora OF za Štajersko. Z OF je bil povezan tudi za časa bivanja in delovanja v Ljubljani in zaradi tega je prišel tudi v ječo. Tudi po vrnitvi v Trst je aktivno deloval na političnem polju.

Bil je član KP in bil izvoljen v CK KP Tržaškega ozemlja. Nekaj let je bil tudi občinski svetovavec v Trstu.

Po osvoboditvi se je tovariš Justo vrnil v Trst. Z vso vnanostjo se je lotil delovanja za ustanovitev Slovenskega gledališča. Ko je bilo to ustanovljeno, je postal njegov tajnik, obenem pa tudi njegov režiser in igravec. Deloval je tudi izven gledališča, sodeloval na radiu, organiziral in vodil dramske družine v mestu in na deželi. Leta 1948 je ustanovil Ljudski odtok. Mnogo truda je posvetil Slovensko-hrvatski ljudski prosveti, katero je vodil kot predsednik.

Tak je torej bežen pregled življenjske poti našega nepoznanega tovariša Justa. Seveda ni mogoče v enem sestavku izčrpno prikazati njegovega vsestranskega razgibanega delovanja. Naravno je tudi, da s svojim suhoparnim naštevanjem ni mogoče v enem sestavku izkati tako velikega človeka, umetnika in borca, kakršen je bil tovariš Justo. To bo naloga drugega izkušenejšega in spretnega živiljenjepisca.

Naše ljudstvo, tako slovensko kot italijansko, je zelo cenilo tovariša Justa. Nedvomno bil eden izmed najbolj priljubljenih javnih delavcev. In kot takega bomo ohranili v trajnem spominu.

MIRKO KAPELJ

Sožalje

Prosvetno društvo »Slavec« in občani izrekajo družini Košuta, ki je bila težko prizadeta s smrtjo Justa, svoje najgloblje sožalje.

ZAHVALA

Toplo se zahvaljujemo vsem tovarišem, prijateljem in znancem, ki so počastili na zadnji poti našega dragega moža in očeta

Justa Košute

Prav tako se zahvaljujemo vsem darovalcem cvetja, organizacijam in posameznikom, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin. Posebna zahvala kriški godbi in pevskemu zboru.

DRUŽINE KOŠUTA, HAFNER, SØRENSEN in ostalo sorodstvo